

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiło avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 21.

V Ljubljani, 24. velikega travna 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Po volitvah.

Sedaj, ko pišemo te vrstice, še ni dobojevan zadnji boj, zakaj končna odločitev se pokaže pri ožjih volitvah dne 23. t. m. Toda eno je gotovo že danes: Tisti visoki krogi, ki jim je ljudstvo samo sredstvo v dosego namenov, so čakali že v prvotnih volitvah dne 14. t. m. velikansko presenečenje. Vse so si bili lepo pripravili za prihodnje vladanje — po svoji glavi in za svoje namene — a volitve so potegnile črto čez račun. V parlament vstopi stranka, ki utegne biti najštevilnejša in najenotnejša, to so socialni demokrati. Že sedaj imajo 58 mandator, pri ožjih volitvah poskoči to število na 80 do 90.

Poleg socialnih demokratov so dobili največ mandatov klerikalci. Ali izpreleta jih strah, ko stoji pred njimi in za njimi močna četa socialnih demokratov, ki jim daje poročstvo, da ne bo novi parlament domena klerikalizma in da jim ne bo na noben način mogoče poklerikaliti države, o čemer so sanjali in kar so nameravali.

Najprej so hoteli naskočiti šolstvo in ga spraviti v svojo oblast. Vzporedno s šolstvom so hoteli podjarmiti učiteljstvo, in nanje bi se osredotočila vsa besna jeza sovražnikov prosvete in napredka. Toda sedaj to silno, nepričakovano presenečenje! V novem parlamentu ne bo moči, ki bi mogla vladati proti volji socialnih demokratov, in tudi klerikalci, kakortudi so močni, ne bodo mogli šolstvu in učiteljstvu do živoga.

Tega smo od srca veseli. Mi smo med prvimi, ki socialni demokraciji na takem uspehu čestitamo. Ne samo zaradi šole in učiteljstva, ampak tudi zategadelj, ker so nam poslanci te stranke porok, da ne zapade vsa država temni in samopašni sili sovražnikov luči, ampak da se začenja sedaj lepše življenje avstrijskim narodom.

Katere so najimenoitnejše želje naprednega učiteljstva, ki bo o njih govor tudi v novem parlamentu, povemo pozneje. Do sklicanja parlamenta je še dovolj časa.

* * *

Zanimivo je dejstvo, ki so ga pokazale prvotne volitve, dejstvo namreč, da so poraženi tisti, ki so si obetali od volilne reforme največ dobička: Mladočehi in nemški nacionalci. Pri volilni reformi so sestavili volilne okraje tako, kakor so to hotele njihove potrebe, in z volilno geometrijo so delali tako, kakor je to najbolj kazalo za njihovo strankarsko korist. Volilne okraje so si oboji priredili tako, da so upali na sijajno zmago, a bili so oboji sijajno poraženi. Ironija usode!

* * *

Ozreti se hočemo nekoliko na izid volitev po slovenskih pokrajinah.

Resnica je tole:

14. maj je dokazal, da naše ljudstvo še ni zrelo za splošno volilno pravico; toda brez šole ni napredka — in dokončana volilna borba je bila prva šola, ki je postavila podlago za nadaljno izobrazbo in za napredek, da ljudstvo dozori in se usposobi za pravo izvrševanje splošne volilne pravice.

Volitve so pokazale, da bo treba našemu ljudstvu izobrazbe, omike in šole, potem bo zrelo do zadnjega moža za današnje čase ter bo moglo korakati kompaktno naprej na poti prosvete v svoj blagor, enako drugim prosvetljenim narodom.

Za uspehe, ki so jih dosegli klerikalci v naših krajih, se morajo zahvaliti katoliški cerkvi. Samo in edino katoliška cerkev je zmagala. Katoliška cerkev je šla v boj, zlorabeč zakramente, zlorabeč leco in spovednico, in zmagala je s svojim duševnim in materialnim pritiskom na kmetiškoljudstvo. Služabniki katoliške cerkve so delali z vsemi sredstvi in zmagali so z nasilstvom.

Volilno reformo so napravili popolnoma po željah naših klerikalcev. Vsi okraji so zloženi tako, da bi morali povsod klerikalci zmagati. Zloženi so okraji tako, da bije to zdravi pameti v obraz. Na Kranjskem se je zaradi tega pri volitvah zgodilo, o čemer ni nihče dvomil. Zmagali so na deželi klerikalci. Resen je bil odpor proti njim samo na Notranjskem, drugod nikjer, a na Notranjskem so manjšine častne. Eno je gotovo: Dani se na Kranjskem, tako se dani, da je klerikalcev lahko strah. Vsa znamenja kažejo, da ni daleč dan, ki prežene temo. Mi vstajamo in vas je strah! — Naj pridejo na pr. v ljubljansko okolico železniške delavnice, ki jih je izposloval župan Hribar, in Šusteršič bo poražen. Že zdaj je bilo v tem okraju, ki velja za najbolj klerikalnega, brez posebne agitacije oddanih 1500 protiklerikalnih glasov. In v tem okraju se do zadnjih tednov ni nikdar nič storilo proti klerikalcem. A takoj pri prvem naskoku tak uspeh! To obeta lepše čase!

Zato pa sta na Štajerskem zmagala precej pri prvi volitvi dva protiklerikalna kandidata, tretji pa pride v ožjo volitev, pri kateri bo skoro gotovo zmagal. Ožja volitev bo tudi na Krasu. Uspeh narodne stranke na Štajerskem je vsekakor velik in vesel pojav.

Eno moramo tudi poudariti: Učiteljstvo je storilo povsod svojo dolžnost. In kjerkoli je kaj uspeha, kjerkoli je zaznati napredek, tam ima učitelj svoje zasluge.

Pyrhova zmaga klerikalcev vlija vsem naprednim bojevnikom samo novega poguma za boje, ki nas čakajo za delo, na katero se hočemo in moremo pripraviti takoj po zaključku te zgodovinsko važne in pomembne volilne borbe!

* * *

Doslej (t. j. do 22. t. m.) je znanih 399 izidov pri volitvah. Izvoljenih je 231 poslancev, v ožjo volitev jih pride 168. — V slovenskih kronovinah je izvoljenih 18 klerikalcev in 2 naprednjaka. Upamo, da bodo izvoljeni še štirje: Hribar, Roš, Ježovnik in Štrekelj. — Krščanski socialci imajo doslej 59, socialni demokrati 58, nemška ljudska stranka 5, nemška napredna stranka 7, Mladočehi 4, svobodni Vsenemci 3, Italijani 10, kat. center 28 poslancev.

* * *

Pri ožji volitvi v Ljubljani je zmagal Ivan Hribar.

* * *

Pri ožji volitvi na Krasu je izvoljen Alojzij Štrekelj.

* * *

Pri ožji volitvi v brežiškem-sevniškem-laskem volilnem okraju je prodril dr. Ivan Benkovič.

* * *

Pri ožji volitvi v marenberškem-slovenjegraškem-šoštanjanskem-gornjegrajskem volilnem okraju je zmagal Vinko Ježovnik.

Boj za kruh.

Na povabilo predsedništva „Nemške avstrijske učiteljske zveze“ so se zbrali dne 12. t. m. na Dunaju zastopniki avstrijskih učiteljskih zvez ter se posvetovali o skupnem koraku, ki naj ga stori vse avstrijsko učiteljstvo brez razlike narodnosti za regulacijo učiteljskih plač.

Zastopniki „Nemške avstr. učiteljske zveze“, ki imajo zveze z merodajnimi krogi, so poudarjali, da imajo zagotovilo, da je sedaj za tako akcijo jako ugoden čas. Učiteljstvo mora zastaviti vse sile, da novoizvoljeni državni zbor izpopolni § 55. državnega šolskega zakona s sledečim dostavkom: „Najmanjša učiteljska plača naj bo ona, ki jo dobivajo po vsakokratnih zakonitih določbah c. kr. uradniki štirih najnižjih plačilnih razredov“.

Da pa morejo izvršiti deželni zakonodajni zastopi to regulacijo, pričakuje učiteljstvo prav zanesljivo, da bo država prispevala v saniranje deželnih financ za ta namen. Zastopniki učiteljstva so se zedinili po dolgotrajnem posvetovanju za te-le skupne korake, ki naj jih stori vse avstrijsko učiteljstvo v tem pogledu:

1. Zborovanje vseh okrajnih učiteljskih društev na en isti dan po vseh avstrijskih kronovinah, kjer sprejmejo vsi enakoglasno se resolucijo.
2. Zborovanje zastopnikov vseh avstrijskih učiteljskih društev na Dunaju.
3. Na tem zborovanju izvoljena deputacija izroči sprejeto resolucijo predsedništvu državnega zbora, naučnemu in finančnemu ministru.
4. Resolucija se pošlje vsem deželnim odborom in deželnim šolskim svetom.

Našo „Zavezo“ je zastopal pri tem posvetovanju njen predsednik, tovariš L. Jelenc.

Ko bodo dovršeni vsi dogovori in vse podrobnosti, bo predsedništvo naše „Zaveze“ sporočilo vsem „Zavezinim“ dru-

štvom, kdaj in kako naj se vrše zborovanja. Poslala se jim bo resolucija, o kateri naj se posvetujejo in jo soglasno sprejmo. Pri tem zborovanju se izvoli tudi zastopnik, ki gre k zborovanju na Dunaj.

Nož na grlo!

— To je staro, a vkljub temu malo častno načelo glavnega glasila naših klerikalcev — „Slovenca“. Ker je to načelo načelo glasila, mora biti načelo tudi tistih, ki pišejo in urejajo ta list, zakaj ptiča spoznamo po petju. Kadarkoli in od kogarkoli čujejo ti moške kaj takega, kar jim ne prija in kar osvetljuje njih namene, ne pridejo s stvarnimi odgovori, s protidokazi, z mirno in prepričevalno besedo, ampak pridejo z brušenim nožem, kličejo s krvoločno resnobo: „Če ne boš tiho, te zakoljem!“

S tem morilnim orožjem pridejo prav gotovo vselej tedaj, kadar hočejo na eklatanten način dokazati, kako pri srcu jim je učiteljstvo. Seveda: učiteljstvo ni za nič drugega na svetu, kakor da ga pokoljejo klerikalni noži. Potem mu ne bo več treba klicati po regulaciji plač, potem mu ne bo več treba posluževati se svojih državljskih pravic! Državljske pravice so vendar samo za to, da služijo klerikalizmu in da ga podpirajo pri njegovih namenih!

Da je to naziranje popolnoma napačno, utegne klerikalizem doznati iz delovanja novega parlamenta. Takisto utegne zvedeti, da smo učitelji pred avstrijskimi zakoni s klerikalizmom popolnoma enakopravni in da se smemo posluževati v obrambo in v dosego svojih pravic tega orožja. Toliko je gotovo, da pride v novi parlament toliko in takih zagovornikov šolstva in učiteljstva, da se mu po krivici ne skrivi niti en las. Klerikalizem je ob sedanjih volitvah gnala v boj želja po nadvladi, po absolutni oblasti nad vsem posvetnim. A tej nakani se je postavila v nasprotje odporna sila kulturnejših avstrijskih narodov, in klerikalizem dviga svoje krvavo orožje samo še tamkaj, kjer si je ohranil z nasilstvom in z zlorabo vere prvenstvo in moč.

Dobro pri tem je samo to, da sedanost ni večnost. Ali ni mogoče, da pride kdaj čas, ki izviye nož iz klerikalnih rok in ga potisne v one roke, ki ob njih danes rožljajo verige suženjstva? Sladko je maščevanje!

Ko smo zadnjič objavili poziv vodstva „Zveze slovenskih štaj. učiteljev in učiteljic“, ki določa, kakšno stališče naj zavzame štajersko učiteljstvo ob ožjih volitvah, se je dvignila v „Slovenčevem“ uredništvu hijenska natura in je nastavila nož na grlo štajerskemu učiteljstvu in našemu listu: „Če ne boš tiho, te zakoljem!“

Kolikor mi poznamo štajersko učiteljstvo, ga ni ta grožnja čisto nič ustrašila, ker mu je dokaz, da je njegovo ravnanje pravo, tako pravo, da zbuja strah v klerikalnih vrstah. Tudi našega lista ne umore klerikalna nasilstva, zakaj dokler časa živi napredno učiteljstvo, toliko časa se nam ni ničesar bati. Obratno! Čim večja bo gonja proti nam, tem izdatnejša bo podpora naših somišljenikov nam nasproti.

Iz taktike klerikalne strahovlade pa je razvidno, kakšna so tista krščanska načela, kakšen je tisti boj za sveto vero in kakšno je tisto versko prepričanje, ki se kaže v dejanjih klerikalnih nasilnikov. Vse samo po načelu: Namen posvečuje sredstva!

Iz „Štajerskega Lehrerbunda“.

V četrtek, 9. maja 1907, je bil „Lehrerbundov dan“. Od 10. do pol 1. se je vršila v Ferdinandu v Gradcu odborova seja, od pol 2. do blizo 6. pa so zborovali „Bundovi“ odposlanci.